

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ روزه و اعتکاف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: رضا راضی

تاریخ: ۱۳۹۵/۳/۲۲

حکم سفر کردن برای فرار از روزه چیست؟ آیا می‌توانیم صبح به صبح به کرج برویم و روزه را بخوریم و دوباره به تهران برگردیم؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۵/۳/۲۴

سفر کردن در ماه رمضان بدون قصد فرار از روزه کراهت دارد، ولی با قصد فرار از روزه جایز نیست؛ زیرا مانند هر حیل‌ی دیگری در دین، مصداق خدعه کردن با خداوند و مکر کردن در رابطه با آیات اوست که درباره‌ی اهل آن فرموده است: **﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ﴾**؛ «هرآینه منافقان می‌خواهند خداوند را فریب دهند، در حالی که او فریب دهنده‌ی آنان است» و فرموده است: **﴿وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَاءٍ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ﴾**^۱؛ «و چون به مردم رحمتی را پس از سختی می‌چشانیم ناگاه در رابطه با آیات ما مکر می‌کنند! بگو خداوند زودتر مکر می‌کند، هرآینه فرستادگان ما مکاری که می‌کنید را می‌نویسند»، بل مصداق به سخره گرفتن آیات اوست که از آن نهی کرده و فرموده است: **﴿وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُؤًا﴾**^۲؛ «آیات خداوند را به سخره نگیرید» و مانند عذر آوردن به قصد فرار از جهاد است که آن را پذیرفتنی ندانسته و درباره‌ی آن فرموده است: **﴿وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا﴾**^۳؛ «و گروهی از آنان از پیامبر اذن می‌خواهند، می‌گویند که خانه‌های ما بی‌حفاظ است، در حالی که بی‌حفاظ نیست، آنان تنها قصد فرار دارند» و فرموده است: **﴿بِعْتَدِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَدِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ﴾**

۱. النساء / ۱۴۲

۲. یونس / ۲۱

۳. البقرة / ۲۳۱

۴. الأحزاب / ۱۳

قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَّرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تَرُدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ^۱؛ «برای شما هنگامی که به نزدشان باز می‌گردید عذر می‌آورند، بگو عذر نیاورید، ما از شما نمی‌پذیریم، خداوند ما را از اخبار شما مطلع کرده است و به زودی خداوند و پیامبرش عمل شما را می‌بینند، سپس به سوی عالم به پنهان و آشکار باز می‌گردید، پس او شما را از کاری که می‌کردید آگاه می‌کند».

با این وصف، آیا کسی که به قصد فرار از روزه در ماه رمضان سفر می‌کند، می‌تواند روزه‌ی خود را بخورد؟ در این باره دو وجه است: یکی آنکه می‌تواند؛ به دلیل اطلاق در سخن خداوند که فرموده است: ﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ^۲﴾؛ «پس هر کس از شما بیمار یا در سفری بود به تعداد از روزهایی دیگر (روزه بگیرد)» و این شامل کسی که به قصد فرار از روزه در ماه رمضان سفر کرده است نیز می‌شود و دیگری آنکه نمی‌تواند؛ زیرا از یک سو ظاهر از سخن خداوند کسی است که با مقاصد مشروع و بدون قصد فرار از روزه سفر کرده است و از سوی دیگر کسی که با مقاصد غیر مشروع و به قصد ترک واجب یا ارتکاب حرام سفر کرده است مجاز به خوردن روزه و شکستن نماز نیست؛ با توجه به اینکه جواز خوردن روزه و شکستن نماز رحمتی از جانب خداوند است و رحمتی از جانب خداوند تنها شامل نیکوکاران می‌شود؛ چنانکه فرموده است: ﴿إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ^۳﴾؛ «هرآینه رحمت خداوند به نیکوکاران نزدیک است» و فرموده است: ﴿مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ^۴﴾؛ «بر نیکوکاران راهی (به مؤاخذه) نیست» و فرموده است: ﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ^۵﴾؛ «یا کسانی که ایمان آوردند و اعمال صالح انجام دادند را مانند مفسدان در زمین قرار می‌دهیم یا پرهیزکاران را مانند فاجران قرار می‌دهیم؟!». بر همین بنیاد است که حضرت منصور هاشمی خراسانی آیده الله تعالی قاعده‌ای را تبیین کرده و فرموده است: «لَيْسَ لِلظَّالِمِ قَصْرٌ صَلَاةٍ وَلَا إِفْطَارٌ صَوْمٍ وَلَا اضْطِرَّازٌ فِي مَحْمَصَةٍ وَلَا كَذِبٌ فِي مَصْلَحَةٍ وَلَا تَقِيَّةٌ فِي خِيْفَةٍ^۶»؛ «برای ظالم نه شکستن نمازی و نه خوردن روزه‌ای (در سفر) و نه اضطراری در مخمصه و نه دروغی در مصلحت و نه تقیّه‌ای در بیم است»؛ چراکه همه‌ی این احکام از روی رحمت خداوند وضع شده‌اند و ظالمان مستحق رحمت خداوند نیستند؛ چنانکه فرموده است: ﴿أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ^۷﴾؛ «آگاه باشید که لعنت خداوند بر ظالمان است!». با این وصف، کسی که به قصد فرار از روزه در ماه رمضان سفر می‌کند،

۱. التوبة / ۹۴

۲. البقرة / ۱۸۴

۳. الأعراف / ۵۶

۴. التوبة / ۹۱

۵. ص / ۲۸

۶. گفتار ۱۲۲، فقره‌ی ۴

۷. هود / ۱۸

از عموم «فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ» خارج است، یا تخصصاً به دلیل انصراف آیه از چنین کسی و یا تخصیصاً به دلیل آیات دیگری که چنین تخفیف‌هایی را مختص به نیکوکاران شمرده؛ چنانکه به عنوان نمونه فرموده است: «وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ ۚ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ لِمَنِ اتَّقَىٰ»؛ «خداوند را در روزهایی معین (یازدهم، دوازدهم و سیزدهم ذی الحجه) یاد کنید، پس هر کس در دو روز تعجیل کند گناهی بر او نیست و هر کس تأخیر کند گناهی بر او نیست، برای کسی که پرهیزکار باشد».

از اینجا دانسته می‌شود برای مسلمان جایز نیست که در ماه رمضان به قصد فرار از روزه سفر کند و اگر این کار را بکند باید روزه‌ی خود را بگیرد و نماز خود را کامل بخواند و اگر روزه‌ی خود را بخورد، علاوه بر قضا کفاره‌ی آن را بر عهده می‌گیرد و هر کس از عبادت خداوند گریزان باشد، از کیفر او گریزی نمی‌یابد و عاقبت برای پرهیزکاران است.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی
مجلس شورای اسلامی

